

Absorptive Capacity สมรรถนะในการพร้อมรับเงินทุน

ในรายงานข้อเสนอของ Max F. Millikan, W.W. Rostow และ P.N. Rosenstein-rodan ต่อประธานาธิบดีและรัฐสภาของสหรัฐอเมริกา เกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศในทันทีว่าด้วยการช่วยเหลือประเทศที่กำลังพัฒนาเมื่อปี 1952 นั้น ได้มีข้อความขอให้มีการพิจารณาโครงการช่วยเหลือต่างประเทศเสียใหม่ให้สอดคล้องกับสมรรถนะในการพร้อมรับเงินทุน (Absorptive Capacity) ของประเทศผู้รับ ซึ่งจากการอภิปรายในครั้งนั้นทำให้เรื่องนี้ได้ทวีความสำคัญในตอนต่อ ๆ มาได้กลายเป็นศัพท์เทคนิคที่มีความหมายเฉพาะในเรื่องของการพัฒนาประเทศขึ้นมาอีกคำหนึ่ง

โดยคำจำกัดความ “สมรรถนะในการพร้อมรับเงินทุน” (adsorptive capacity) หมายถึง ชีตความสามารถของประเทศใดประเทศหนึ่งในอันที่จะรับเอาเงินทุนได้ โดยไม่เกิดผลเสียหายแก่ภาวะเศรษฐกิจของประเทศ การรับเอาเงินทุนนี้มีเพียงแต่เงินที่ได้จากความช่วยเหลือนอกประเทศเท่านั้น แต่หมายถึงการเพิ่มหรือขยายเงินทุนภายในประเทศด้วย

นักเศรษฐศาสตร์พัฒนา (development economists) ให้ความสนใจอย่างเข้มงวดกวดขันต่อประสิทธิภาพในการผลิต (productivity) ที่เกิดขึ้นจากการนำเอาตัวประกอบในการผลิตมาผสมเข้าด้วยกัน และมีความปรารถนาที่จะได้เห็นประสิทธิภาพในการผลิตของเงินทุนส่วนสุดท้าย (marginal productivity of capital) เป็นไปได้อย่างสูงที่สุด ฉะนั้นหากประเทศด้อยพัฒนา (จนเงิน) ยังไม่สามารถปรับตัวเองในด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการกำลังคนที่มีความรู้ความสามารถในการบริหาร และที่มีทักษะในการปฏิบัติงานในด้านที่จำเป็นแล้ว ประสิทธิภาพตามเป้าหมายดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นจากการใช้เงินทุนย่อมไม่สามารถจะเกิดขึ้น นับว่าเป็นการสิ้นเปลืองทรัพยากรซึ่งเป็นของหายาก เผลวยิ่งกว่านั้นประเทศมีช่องทางที่จะประสบเคราะห์กรรมทางด้านเศรษฐกิจได้อีกด้วย

สมรรถนะในการพร้อมรับเงินทุน (absorptive capacity) ที่ว่ามานี้ ขึ้นอยู่กับคุณภาพระหว่างตัวประกอบในการผลิตอื่น ๆ (other factors of production) ที่จะนำมาใช้

ดำเนินการผลิตกับเงินทุนประการหนึ่ง กับความสามารถของประเทศที่จะหลีกเลี่ยงภาวะเงินเฟ้อ (inflation) และความสามารถที่จะรักษาดุลย์การเงินระหว่างประเทศ (balance of payment) ให้อยู่ในฐานะพอใจอีกประการหนึ่ง

สำหรับประการแรก นอกจากกำลังคนที่มีความรู้ความสามารถในการบริหาร และที่มีทักษะในการปฏิบัติงานแล้ว ชีตชั้นของความสามารถในส่วนที่เกี่ยวกับตัวประกอบในการผลิตยังได้แก่ความขาดแคลนและสภาพล้าหลังทางเทคโนโลยี และลักษณะของการเคลื่อนย้ายแรงงานภายในประเทศที่เป็นไปโดยไม่เหมาะสม สำหรับด้านที่ดินนั้นไม่สู้จะเป็นปัญหามากนักสำหรับกรณีนี้

เป็นที่เชื่อกันอย่างกว้างขวางว่าในระยะต้น ๆ เมื่อมีการพิจารณาเพิ่มเงินทุนเพื่อพัฒนาประเทศหรือมีการนำเอาเงินทุนเข้ามาช่วยเหลือในประเทศด้อยพัฒนานั้น โอกาสที่ประสิทธิภาพจะมิอยู่ในการผลิตส่วนสุดท้ายของเงินทุนในประเทศด้อยพัฒนา จะสูงมากกว่า ถ้าจะมีการนำเงินทุนไปลงในประเทศร่ำรวยเสียอีก ทั้งนี้เพราะตัวประกอบในการผลิตอย่างอื่นยังเหลืออยู่ พอจะประกอบกันกับเงินทุนได้เป็นอย่างดี ไม่เหมือนกันกับประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งปัจจัยดังกล่าวจะได้ถูกใช้ให้หมดสิ้นไป การลงทุนดังกล่าวนับเป็นการแก้ bottleneck ซึ่งกีดกันการผลิตอย่างอื่นอยู่ด้วยแต่ต้องมีความระมัดระวังว่า หากจำนวนเงินทุนที่จะลงเพิ่มเติมไปมีจำนวนสูงท่วมเพดาน (ceiling) ของสมรรถนะในการพร้อมรับเงินทุน (absorptive capacity) แล้วโอกาสของประสิทธิภาพในการผลิตของเงินทุนที่จะลดลงอย่างรวดเร็ว ก็ย่อมมีอยู่มากเหมือนกัน ในเมื่ออุปสรรคของการผลิตกีดกันจะเกิดขึ้น และกลายเป็นผลเสียไป

หากต้องการจะได้เงินทุนเพื่อมาเร่งรัดส่งเสริมการผลิตของประเทศให้มากต่อไปเรื่อย ๆ รัฐบาลของประเทศนั้นก็ควรจัดหาตัวประกอบการผลิตให้มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น ยกตัวอย่าง การที่ประเทศไทยได้มอบหมายการผลิตกับบริหารการพัฒนาประเทศในสาขาต่าง ๆ ที่กำลังต้องการด่วนให้แก่ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ก็นับว่าเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างสำคัญ แต่เมื่อมีกำลังคนเหล่านั้นแล้ว รัฐบาลก็ต้องพิจารณาดำเนินการใช้คน และการลงทุนให้รอบคอบด้วย

ครั้นเมื่อมีความสำเร็จจากการลงทุนชนิดมีเหตุมีผลเกิดขึ้นแล้ว สมรรถนะในการพร้อมรับเงินทุน (absorptive capacity) ของประเทศก็ย่อมจะขยายตัวเพิ่มขึ้นโดยมาจากการบวนการพัฒนาที่ได้ดำเนินไปนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม การพิจารณาสมรรถนะในการพร้อมรับเงินทุน (absorptive capacity) ที่ถูกต้องยังต้องให้ ได้สัดส่วนมิให้มากเกินไป เพื่อป้องกันมิให้เกิดภาวะเงินเฟ้อและเสียดุลยการเงินระหว่างประเทศ เพราะหากภาวะเศรษฐกิจสองประการหลังนี้เกิดขึ้นแล้ว อัตราการพัฒนาประเทศก็จะผิดจังหวะจะโคนไปด้วย การอย่างนั้นนับว่าอยู่ในขั้นการนำเอาเงินมาลงทุนเกินสมรรถนะในการพร้อมรับเงินทุน (absorptive capacity) ของประเทศนั้นๆ

ตามหลักการ หากมีการจัดเงินทุนให้แก่ประเทศด้อยพัฒนาเกินสมรรถนะในการพร้อมรับแล้ว เงินทุนก็จะกลายเป็นปัจจัยที่เริ่มเหลือเฟือ ตัวประกอบอื่น ๆ ที่ตามไม่ทันก็จัดเป็นปัจจัยที่หายาก (scarce resources) แล้วประสิทธิภาพอย่างเดียวกันที่เกิดขึ้นในประเทศพัฒนา ก็จะตามมา คือราคาต้นทุนสินค้าถูกผลักดันให้สูง (cost-price push type of inflation) ภาวะเงินเฟ้อประเภทนี้ มิเพียงเป็นภัยคุกคามต่อประเทศด้อยพัฒนาตามหลักข้อนี้เท่านั้น การพิจารณาพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติของประเทศด้อยพัฒนายังทำให้เกิดความกังวลว่า ภาวะเงินเฟ้อซึ่งเกิดจากการจัดให้มีกาขยายปริมาณเงินของประเทศที่มีอยู่ภายใน (monetary expansion) จะเป็นแรงกดดันสร้างความเดือดร้อนให้แก่ภาวะเศรษฐกิจที่น่ากลัวและรุนแรงกว่าภาวะเงินเฟ้อประเภทแรกเสียอีก เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น คำตอบที่พอจะยกเป็นตัวอย่างให้เห็นง่าย ๆ 4-5 ประการ ก็คือ

1. การจัดหาเงินมาลงทุนโดยประเทศตนเอง มักจะกระทำโดยวิธีเพิ่มหรือขยายเครดิต (credit creation) ส่วนประเทศที่พัฒนาสูง ๆ การณ์ปรากฏว่าเขาจะใช้เงินออมที่เหลือจากรายจ่าย (retained saving) มาลงทุน ในกรณีแรกปริมาณเงินที่ใช้ในสังคมเพิ่มขึ้นโดยตรง ในกรณีหลังปริมาณเงินคงที่ เป็นแต่อัตราการเปลี่ยนมือเร็วขึ้นและจะมีผลก็โดยเป็นการเพิ่มปริมาณแบบทางอ้อมเท่านั้น

2. การจัดเงินมาลงทุนของพวกที่มีหัวในการค้ามักจะแตกต่างกัน ในประเทศที่พัฒนานักการค้ามักจะชอบลงทุนระยะยาวในกิจการที่จะสร้างผลผลิต (long-range investments

in productive enterprises) มากกว่าการลงทุนระยะสั้นในกิจการเสี่ยงภัยเป็นแบบเก็งกำไร (speculative short-term ventures) ตามแบบฉบับของพ่อค้าในประเทศจน งานประเภทแรกเป็นที่หวังได้ว่า จะช่วยแก้ปัญหาให้เศรษฐกิจมีเสถียรภาพได้มาก เพราะสินค้าพร้อมจำหน่ายจะเพิ่มขึ้น แต่ในกรณีหลังเป็นการฉวยโอกาสจากความไม่แน่นอนของตลาด (market imperfection) ของพ่อค้าสินค้าที่มีอยู่ให้มีราคาสูงขึ้น จะได้กำไรมากเข้ากระเป๋าตัวเอง สภาวะเศรษฐกิจโดยรวมก็จะตกอยู่ในสภาพที่มีค่าครองชีพสูงขึ้น

3. ความสามารถในการใช้นโยบายการคลังและนโยบายการเงิน (fiscal and monetary policies) ของประเทศจนเพื่อควบคุมภาวะเงินเฟ้อที่มีจำกัด เพราะสังคมที่ใช้กระแสดเงินตราหรือเครดิตทางธนาคารหรือสถาบันการเงิน (monetized economy) และระบบการแลกเปลี่ยนสินค้า (barter) การให้บริการฟรีแก่ผู้อื่น หรือการซื้อขายเกี่ยวกับการเงินนอกกฎหมาย (illegal) มีมาก ล้วนแต่อยู่นอกเหนือความสามารถของรัฐจะควบคุมให้มีประสิทธิภาพ

4. ยิ่งกว่านั้นโดยการพิจารณาในด้านการเมือง รัฐบาลของประเทศจนมักจะถูกแรงกดดันของประชาชนภายในประเทศให้ทำโน่นทำนี่ ช่วยเหลืออย่างโน้นอย่างนี้ โดยเฉพาะในงานด้านสวัสดิการของสังคม ผลก็คือว่า เมื่อถูกขยั้นขยอมากขึ้น รัฐบาลก็จำต้องดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง และวิธีที่มักจะทำก็คือ การเพิ่มปริมาณเงินตราเพราะเป็นการง่ายดี

5. ความไม่สมประกอบของภาวะตลาด (market imperfection) ในด้านอื่น ๆ ยังมีส่วนทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อได้ง่ายขึ้น เช่นไม่ค่อยมีการเคลื่อนย้ายแรงงานส่วนเกินไปสู่ตลาดที่ต้องการให้สอดคล้องกัน หรือการปรากฏตัวของพ่อค้าคนกลางทั้งที่เป็นคนพื้นเมืองและคนต่างดาว (pariah entrepreneurs)

ประการสุดท้าย หลักการคำนวณสมรรถนะในการพร้อมรับเงินทุน (absorptive capacity) ยังมีความสัมพันธ์ต่อการรักษาดุลยภาพการเงินระหว่างประเทศ (international balance of payment) คือ

1. กังที่ได้อีกกล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การขยายเงินทุนในประเทศจนมักจะมีเหตุจูงใจที่จะใช้วิธีขยายเครดิต ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องมิใช่น้อยหากขาดความระมัดระวัง และหาก

การขยายเศรษฐกิจนั้นเกินความจำเป็นจนถึงขนาดเกิดภาวะเงินเฟ้อแล้ว ในสังคมการค้าเปิด (open country) ที่มีความสัมพันธ์ติดต่อกับทางการค้าและการเงินระหว่างประเทศ ผลจะต้องไปกระทบกระเทือนต่อกุศลย์การเงินระหว่างประเทศของประเทศนั้นอย่างมีต้องสงสัย

2. ในกรณีขยายเงินทุนแบบข้างบนหรือการรับเอาเงินทุนจากต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการให้เปล่าหรือให้กู้ ย่อมหมายถึง การเพิ่มปริมาณเงินตราที่ประเทศหนึ่งๆ มีใช้ การเพิ่มปริมาณเงินตราหมุนเวียนนี้ หากสัมพันธ์กับสภาพเศรษฐกิจขยายตัวก็เป็นสิ่งดี เพราะจะช่วยให้การแลกเปลี่ยนสินค้าดำเนินไปอย่างคล่อง ในทางตรงกันข้าม หากไม่สัมพันธ์กันและปริมาณเงินมากเกินไปหรือเงินเพิ่มไปอยู่กับบุคคลที่ใช้อย่างสุรุ่ยสุร่าย อาจจะทำให้ราคาของในตลาดที่ขึ้นอยู่กับเงินสูงขึ้นโดยไม่จำเป็น การที่ประเทศมีความสัมพันธ์ติดต่อกับทางการค้ากับต่างประเทศ มีการส่งออกสินค้าประเทศ primary products หรือ locally manufactured goods และมีการส่งสินค้าที่ประเทศผลิตไม่ได้หรือผลิตไม่ได้ดีเท่าเข้ามาแล้ว ระดับราคาที่สูงขึ้นภายในประเทศมีผลอย่างมากที่ทำให้ดุลย์การค้าและดุลย์การเงิน ระหว่างประเทศเสียเปรียบ เพราะถ้าของในแพง ประเทศคู่ค้าอาจจะพิจารณาหาซื้อจากแหล่งที่ถูกกว่า และในกรณีที่เงินตราท้องถิ่น (local currency) เฟ้อมาก อัตราการแลกเปลี่ยนเงินระหว่างประเทศจะเสียเปรียบ จะจ่ายเงินให้ต่างประเทศก็ต้องใช้เงินตราท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ยิ่งประเทศจนที่มีดุลย์การเงินระหว่างประเทศไม่ค่อยจะมั่นคงแล้ว ปัญหานี้ก็จะเป็นทวีคูณ

3. มีความหวังเกรงว่า การรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศในด้านการเงิน อาจจะทำมาได้อย่างสุรุ่ยสุร่ายมี เพราะสมรรถนะในการพร้อมรับเงินทุนมีจำกัด เมื่อปัจจัยในการผลิตอย่างอื่น หามาสมทบด้วยไม่มี อาจจะเป็นเหตุชักจูงใจให้ผู้มีอำนาจ เอาแต่สั่งซื้อสินค้าที่มีใช้เป็นเครื่องผลิต (non-capital goods) จากต่างประเทศเพื่อใช้เงินตราต่างประเทศเหล่านั้นให้หมดกระเป๋าก็ได้

4. แม้จะมีการช่วยเหลือเข้ามาในรูป productive โดยตรง เช่น ให้ capital goods ประเทศจนก็อาจจะเอาไปแข็งลิ้หรือทิ้งไว้โดยเปล่าประโยชน์ หรือให้ความระมัดระวังเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีทางเสื่อมโทรมไม่เพียงพอ ทำให้ต้องมีการสั่งซื้ออุปกรณ์มาเพิ่มเติม โดยต้องใช้เงินตราต่างประเทศที่ค่อนข้างอึดคักอยู่ ซึ่งตามหลักควรจะกันไว้สำหรับโครงการที่ดีกว่า

5. หรือหากการได้รับความช่วยเหลือนั้นเป็นการให้เปล่าแต่บางส่วน การที่ประเทศผู้รับจำต้องเจียดเอาเงินตราต่างประเทศมาซื้อตัวประกอบในการผลิตอื่น ๆ เมื่อเสร็จแล้วเอามาใช้ในการผลิตอย่างไม่ได้เรื่อง ก็นับว่าเป็นการสิ้นเปลืองเงินตราต่างประเทศอีกหนหนึ่ง

ในการบวนการพัฒนา เมื่อความต้องการในอันที่จะสั่งสินค้าประเภททุน (capital goods) ตามโครงการต่าง ๆ ของประเทศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วย่อมก่อให้เกิดความต้องการเงินตราต่างประเทศเพิ่มขึ้น และมีการแข่งขันระหว่างกันเอง การรักษาดุลยภาพการเงินระหว่างประเทศ คือการรักษาค่าของสินค้าขาออกของประเทศ บวกกันกับเงินลงทุนจากต่างประเทศให้มีจำนวนเท่ากับความต้องการ สินค้าขาเข้าบวกกับเงินรายได้จากการลงทุนหรือเงินลงทุนที่ต่างประเทศถอนออกไป จึงเป็นเรื่องสำคัญ ยิ่งกว่านั้นในการรักษาดุลยภาพนี้ ประเทศยังต้องคำนึงถึงสมรรถภาพในการต่อต้านที่มีอยู่ต่อแรงกดดันในด้าน การเมืองและสังคมที่เรียกร้องปฏิบัติการต่าง ๆ ของรัฐบาลที่ฝืนต่อการวางแผนเศรษฐกิจที่ดีด้วย

ประการสุดท้าย หากเศรษฐกิจภายในอลเวง ภาวะเงินเฟ้อทวีขึ้นอย่างรวดเร็ว ดุลยภาพการเงินระหว่างประเทศจะทรุดโทรมหนัก ความตระหนกตกใจแล้วถอนเงินลงทุน (capital flight) ของชาวต่างประเทศ อาจเกิดขึ้นแบบลุกลาม และก็จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศอย่างที่จะหลีกเลี่ยงมิได้และโดยมีต้องสงสัย ความสำคัญที่จะคำนึงถึงสมรรถนะในการพร้อมรับเงินทุน (absorptive capacity) ต่อการเร่งรัดพัฒนาจึงเป็นสิ่งที่ต้องจดจำไว้เสมอ

จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ